

zaaknummer: 701177
afdelingsnaam: BenO-Ruimtelijke Kwaliteit
steller: Monice Hak
telefoonnummer: 035 629 2434

onderwerp: Uitgangspunten Transitievisie Warmte

Voorstel

1. De uitgangspunten, zoals geformuleerd onder probleemstelling/doel, vast te stellen als kader voor (de uitwerking van) de Transitievisie Warmte.
2. Vanwege de afhankelijkheden en onzekerheden van de warmtetransitie als gemeente vooralsnog niet actief over te gaan op het opstellen van buurtuitvoeringsplannen, na vaststelling van de Transitievisie Warmte.

Samenvatting

Alle Nederlandse gemeenten hebben van het rijk de opdracht om in 2021 een vastgestelde transitievisie Warmte te hebben, waarin inzichtelijk wordt gemaakt wat het alternatief is voor aardgas in de gemeente. Gemeenten hebben daarin een regisserende rol en dienen samen met het rijk, de provincie, waterschappen, netbeheerders en andere partijen tot een aanpak te komen voor de noodzakelijke energietransitie. De visie wordt elke 5 jaar geactualiseerd. Het transitietraject hoeft van het rijk pas in 2050 afgerond te zijn, de Hilversumse ambitie is om aardgasvrij te zijn in 2040.

Het college vindt het belangrijk dat er eerst een oplossing is voor alle afhankelijkheden en onzekerheden in de warmtetransitie, voordat wordt overgegaan tot loskoppelen van het aardgas. Concrete aardgasvrij-initiatieven worden alleen besproken als deze van onderaf uit de samenleving komen en haalbaar en betaalbaar zijn. Gebouwen en woningen dienen eerst klaar gemaakt worden voor de overstap naar een andere, duurzame warmtebron. Duurzame warmte en stroom zijn schaars en het merendeel van de Hilversumse woningen en gebouwen is nog lang niet aardgasvrij-klaar. De meest effectieve manier om klimaatimpact te reduceren is isoleren en dat is wat het college betreft dan ook prioriteit in de eerste fase van de warmtetransitie tot 2040. Mogelijkheden voor alternatieve bronnen en buurtaanpakken kunnen parallel daaraan wel worden onderzocht.

Omdat de warmtetransitie de persoonlijke levenssfeer van mensen beïnvloedt, vindt het college acceptatie, commitment en betaalbaarheid essentiële uitgangspunten voor de Transitievisie Warmte.

Nadat de raad de uitgangspunten voor de Transitievisie Warmte heeft vastgesteld, kan het college in samenspraak met de belangrijkste stakeholders de Transitievisie verder vorm geven.

De Transitievisie Warmte wordt in het vierde kwartaal van 2021 aan de raad ter besluitvorming aangeboden. Vaststelling zal uiterlijk in 2021 moeten plaatsvinden om aan de opdracht van het rijk te voldoen.

Inleiding

Het doel van de op te stellen Transitievisie Warmte is om een tijdspad te schetsen waarop buurten gaan isoleren of van het aardgas af gaan. Het tijdspad laat zien wat er concreet gedaan wordt en nodig is om die stappen te zetten. Denk daarbij aan het onderzoeken van alternatieve warmtebronnen, het lobbyen bij het rijk voor de betaalbaarheid van de warmte transitie, de collectieve inkoopacties van de energiecoöperaties en de momenten en manier waarop de bewoners en ondernemers kunnen meedenken en doen aan deze plannen. Dat moet voor bewoners en ondernemers duidelijkheid geven over wat dat voor hen betekent. Als een buurt al aan de slag gaat met het aardgasvrij-klaar maken van de woningen, dan is het belangrijk te weten wat er bekend is en wat en hoeveel tijd er nodig is te komen tot aardgasvrij-klaar. Daarnaast is

het belangrijk dat het voor bewoners en ondernemers duidelijk is wie er verantwoordelijk is voor welke actie. Ook dat krijgt een plek in de Transitievisie Warmte.

Probleemstelling/doel

De Transitievisie Warmte krijgt vorm op basis van een aantal uitgangspunten en kaders. Naast de internationale afspraken, het landelijk, regionaal en lokaal beleid, zijn afgelopen maanden samen met netbeheerders, woningcorporaties, waterschap, waterleidingbedrijf, energiecoöperaties en Green Deal coaches uitgangspunten geformuleerd. Deze uitgangspunten zijn geformuleerd in de wij-vorm, omdat de gemeente goed beseft dat zij de grote opgave van de warmtetransitie niet alleen kan realiseren. Bij toekomstige gebiedsontwikkeling onderzoeken we de mogelijkheden om bij te dragen aan het aardgasvrij maken en het renoveren van gebouwen. Ook verkennen we de kansen met de omliggende gebieden om de uitgangspunten van de Transitievisie Warmte te realiseren in het nieuw te ontwikkelen gebied.

Wij stellen voor om voor de Hilversumse Transitievisie Warmte 2021-2025 de volgende uitgangspunten te hanteren.

1. We koersen op 2050 klimaatneutraal en 2040 aardgasvrij

Hilversum heeft heldere ambities op de lange termijn. Elke vijf jaar vertalen we die in doelen op de middellange termijn. Daarmee geven we richting aan lokale prioriteiten en het benutten van kansen.

2. We gaan eerst zoveel mogelijk energie besparen.

Duurzame energie is schaars, en zeker niet gratis of zonder impact op de omgeving. Wat bespaard wordt, hoeft niet opgewekt te worden. Daarom willen wij eerst de energievraag zo ver mogelijk naar beneden brengen. Dit is afhankelijk van het type woning (bijvoorbeeld nieuwbouw of vooroorlogs), de maatregelen die getroffen kunnen worden en de kosten die hiermee gepaard gaan. Als de aanpassingen aan de woning om energie te besparen dusdanig ingrijpend en duur zijn, kan bepaald worden dat label D de enige haalbare en betaalbare keuze is voor die woning. Wanneer deze kosten laag zijn, kan geadviseerd worden om de woning naar energielabel B te brengen.

3. Alle alternatieve warmtebronnen zijn denkbaar, zolang deze uiteindelijk klimaatneutraal zijn.

Alternatieve warmtebronnen moeten passen bij de lange termijn doelen. Te denken valt bijvoorbeeld aan geothermie en aquathermie, afhankelijk van de beschikbaarheid, maar er zijn nog veel andere alternatieven. Bij de kaderstelling van de Regionale Energie Strategie (RES) heeft de raad besloten dat grootschalige biomassaverbranding centrales geen voorkeur hebben.

4. Initiatief van bewoners, ondernemers en organisaties zijn een belangrijk aspect in de prioritering van de buurten.

Initiatiefnemers die midden in de samenleving staan, hebben een cruciale rol. Zij staan dicht bij hun buurtgenoten en hebben vaak creatieve ideeën die goed passen in de omgeving. Als er in een buurt initiatieven zijn met een goed plan en een duidelijke achterban, dan maakt dat een buurt kansrijk om alvast mee aan de slag te gaan voor het aardgasvrij-klaar maken van de woningen en gebouwen. Initiatiefnemers worden, als zij dat willen, ondersteund om een trekkende rol te vervullen bij het uitwerken en uitvoeren van de plannen voor hun gebied. Tegelijkertijd sluiten we geen nieuwe initiatieven uit en gaan we op zoek naar een manier om de buurten waar geen initiatieven opkomen te ondersteunen in de stappen naar aardgasvrij-klaar.

5. Lokaal mede-eigendom van collectieve warmtebronnen zorgt voor draagvlak.

Ook voor warmtebronnen kan mede-eigendom van omwonenden en lokale ondernemers bijdragen aan draagvlak en betrokkenheid. Daarom wordt bij het ontwikkelen van collectieve warmtebronnen verkend of lokaal eigendom mogelijk is en welke vorm de meeste meerwaarde biedt. Daarin kijken we onder andere naar de bereidheid van bewoners om te bij te dragen aan de totale kosten van de bron en op welke manier de continuïteit van warmtelevering goed geborgd kan worden.

6. We werken met een flexibele gebiedsgerichte aanpak.

Aansluitend bij de landelijke 'wijkenaanpak' (voor Hilversum 'buurtaanpak') verkennen we kansen en oplossingen op gebiedsschaal. We doen dat om kansen van collectieve oplossingen en koppelkansen te benutten, maar ook om te zien wat er nodig is om iedereen aan te haken. We beginnen bij de positieve

energie die er al is in de buurt en kijken hoe die kan worden verbreed naar andere bewoners en ondernemers in de buurt. Per keer kijken we wat een logische schaal is: bijvoorbeeld straat, blok, buurt of wijk.

7. We maken een integrale afweging samen met de buurt bij het buurtuitvoeringsplan.

Bij het opstellen van een buurtuitvoeringsplan bekijken we samen met de bewoners en gebouweigenaren in een gebied welke oplossing past. We maken een brede afweging waarin kosten, maar ook klimaatwinst, impact op de omgeving en het gebouw en comfort, (on)gemak en flexibiliteit voor de gebruikers meetellen. De buurtuitvoeringsplannen worden pas opgesteld als de randvoorwaarden voor de warmtetransitie zijn ingevuld of als er een haalbaar bottom-up initiatief is.

8. De transitie is betaalbaar voor bewoners en ondernemers.

Een inclusieve en daadkrachtige transitie is alleen mogelijk als een betaalbare omschakeling voor iedereen mogelijk is. Landelijk is het uitgangspunt dat de omschakeling (woon)lastenneutraal is. Daarmee wordt bedoeld dat het alternatief niet duurder is dan verwarmen op aardgas op het moment dat er besloten wordt op een andere warmtebron over te gaan. Ook de gemeente zal bij haar initiatieven en instrumenten steeds toetsen of het leidt tot betaalbare oplossingen. Daarvoor zijn toegankelijke financieringsoplossingen en transparante terugverdientijden nodig. Voor volledige omschakeling zijn voorlopig ook meestal subsidies nodig. Belangrijk om te signaleren is dat de realisatie daarvan voor een belangrijk deel afhankelijk is van landelijke kostenreductieprogramma's en subsidies.

9. In elk geval tot 2030 gaan we alleen over tot uitvoering als er breed draagvlak is.

Bij het verduurzamen van een woning of gebouw maakt elke eigenaar een eigen afweging. Tegelijkertijd is deze keuze afhankelijk van de collectieve keuze voor een warmtealternatief en de keuze om op een bepaalde datum het gasnet af te sluiten. Het is randvoorwaardelijk dat in de eerste buurten bewoners en gebouweigenaren positief staan tegenover het plan voor verduurzaming. Alleen dan kunnen we daarna verder versnellen. Daarom peilen we hoeveel draagvlak er is en als dat er niet is, moet er een beter plan komen of is er meer tijd nodig. Na 2030 moet overwogen worden of de gemeente het nodig en wenselijk vindt om meer dwingende instrumenten in te zetten.

Argumenten

I. A. Het opstellen van een Transitievisie Warmte is verplicht.

In het landelijke Klimaatakkoord is afgesproken dat elke gemeente uiterlijk 2021 een Transitievisie Warmte opstelt. De gemeente heeft hier in de regierol gekregen en is er voor verantwoordelijk om dit proces in goede banen te leiden. Dit begint bij het opstellen van de kaders en doelen van de transitievisie warmte, in samenwerking met alle stakeholders, en het inrichten van een participatieproces. Elke gemeente heeft andere kenmerken en eigen ambities. Om tot een Transitievisie Warmte te komen die is toegesneden op de Hilversumse situatie, stelt het college de raad een negental Hilversumse uitgangspunten voor.

B. De uitgangspunten zijn opgesteld met inbreng van de ketenpartners in Hilversum.

De inbreng is opgehaald in diverse werksessies met een raadsklankbordgroep en met netbeheerders, woningcorporaties, waterschap, waterleidingbedrijf, energiecoöperaties en Green Deal coaches.

C. De uitgangspunten geformuleerd in het startdocument Transitievisie Warmte sluiten aan bij de door de raad vastgestelde kaders.

Geldende kaders zijn Visie Klimaatneutraal Hilversum 2050, programma Duurzaam Hilversum 2016-2020, Jaarplan energietransitie 2019. Hilversum werkt vanuit de Regio Gooi & Vecht ook mee aan de Regionale Energie Strategie (RES). De Transitievisie Warmte dient als bouwsteen voor de RES. De RES gaat om strategische keuzes: voor welke soorten duurzame energie kiest de regio en hoeveel en waar wordt die duurzame energie opgewekt.

2. De opdracht is van het Rijk om na het vaststellen van de Transitievisie Warmte over te gaan tot het opstellen van buurtuitvoeringsplannen. Hilversum kiest ervoor om dit vooralsnog niet actief te doen, zolang er nog te veel onzekerheden bestaan om de warmtetransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar te maken. Zodra de onzekerheden zijn weggenomen, gaan we over tot het opstellen van buurtuitvoeringsplannen.

Kanttekeningen

De voorbereiding op de Energietransitie naar een fossielvrij Hilversum is er een met veel onzekerheden. Voor definitieve duidelijkheid over de rol en instrumenten die de gemeente krijgt zijn we afhankelijk van medeoverheden en onderhandelingen aan de klimaattafels. Ondanks de onzekerheden wordt ervoor gekozen om de Hilversumse samenleving nu al voor te bereiden en die maatregelen te nemen waarvan effectiviteit bewezen is.

Financiën, middelen & capaciteit

Het beschikbare budget voor het traject om te komen tot een uiterlijk per 31 december 2021 vastgestelde Transitievisie Warmte en het starten met het opstellen van uitvoeringsplannen op buurtniveau bedraagt € 212.099 welke via een eenmalige decentralisatie-uitkering in de decembercirculaire 2019 door het rijk beschikbaar gesteld is. Dit bedrag is via resultaatbestemming in de jaarrekening 2019 als incidenteel budget voor 2020 opgenomen. Omdat het budget niet volledig uitgegeven wordt in 2020 wordt een voorstel tot overheveling naar 2021 bij de jaarrekening 2020 gedaan.

Uitvoering & Planning

Titel	Toelichting	BEELDVORMING	ORDEELSVORMING	BESLUITVORMING
Uitgangspunten Transitievisie Warmte	<i>Dit betreft het voorliggende voorstel met daarin de uitgangspunten voor de op te stellen Transitievisie Warmte.</i>	<i>Raadsklankbordgroep d.d. feb. 2020</i>	<i>Raadscmissie jan. 2021</i>	<i>Raad jan. 2021</i>
Transitievisie Warmte (TVW)	<i>Na vaststelling van de uitgangspunten wordt de TVW voor Hilversum opgesteld. Alle gemeenten dienen voor 2022 een door de raad vastgestelde TVW te hebben.</i>	<i>Beeldvormende Sessie 2^e kwartaal 2021</i>	<i>Raadscmissie 4^e kwartaal 2021</i>	<i>Raad 4^e kwartaal 2021</i>

De visie wordt in het vierde kwartaal van 2021 aan de raad ter vaststelling aangeboden. Het rijk verplicht gemeenten om voor 2022 een Transitievisie Warmte gereed te hebben.

Afgelopen jaar hebben we met de raadsklankbordgroep Energietransitie en met netbeheerders, woningcorporaties, waterschap, waterleidingbedrijf, energiecoöperaties en Green Deal coaches uitgangspunten, kaders en doelen voor de Transitievisie Warmte verkend en besproken. De volgende stap is om bewoners, vastgoedeigenaren, ondernemers te consulteren op basis van de door de raad vastgestelde uitgangspunten. Daarnaast willen we inzicht krijgen hoe bewoners in het vervolg betrokken willen worden, waar er energie is in de buurten om eventueel te starten en willen we inzicht krijgen in de zorgen en dilemma's van bewoners. Ook willen we een beeld krijgen van de koppelkansen met andere thema's die spelen bij bewoners en in de buurten. Hiermee kan de huidige notitie worden uitgewerkt tot een Transitievisie Warmte. Daarmee hebben we straks een visie die alle stakeholders houvast geeft in de manier waarop de opgave van de warmtetransitie aangepakt gaat worden. In die visie zal ook tot en met 2030 een indicatie gegeven worden van de buurten waar als eerste aan de slag gegaan wordt met het aardgasvrij-klaar maken. Hiervoor gelden de door de raad vastgestelde randvoorwaarden waardoor de fasering flexibel is.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Bijlage(n)

1. Startdocument voor de: Uitgangspunten en verdere uitwerking van de Transitievisie Warmte Hilversum